

تورک یوردی

ناشری : تورک یوردی .

مدیری : آق جورہ اوغلی یوسف .

۵ آشرین اول ۱۳۲۸

یل ۱

صافی ۲۴

①

اسکی اثر ریمز

هبة الحقایق

باشما نفع

(باشی ۲۰ نجی صایده)

سلطان محمود اول طرفندن آیاصوفیه جامی ایچنده تأسیس اولنان کتبخانه
دفترنده ۷۵۷ نومروده و لغت آراسنده مقید اولان بر اثر نظر دقتی جلب
ایتمشیدی . کتابی کتیرتدم . باش صحیفه سنده : « مجموعه رساله بالغة المغولية
المنظومة وبالخط المغولی من قبل النصایح و کتاب مخزن الاسرار بالغة المغولية
والخط المغولی کل منهما محشی بالترکیة »

بونک آلتنده سلطان محمودک مهری ودها آلتنده او زمان حرمین شریفین
اوقاف مفتشی اولان شیخ زاده احمد افندیکنک توقفک تسجیلنی کوستریر بر قاج
سطلرلق بر عباره ایله

« زتو توفیق تمنا کند احمد یارب »

مصرغنی حاوی مهری بولمقدمه در .

دیمک احمد افندی ده Fourmont کی کتابک مغول یازیسی اولدیغنی
کسیدیره بیلیمش . اکر بو کتابده سائر امثالی کی اورویایه آشه ایمش او قدر
کورتاییه حاجت قالمیه جق ، او یغورجه اوراده ده اول آکلاشلیمش اوله جق
ایدی .

احمد افندیکنک « لغة المغولية المنظومة » سوزی طوغری دکلمه ده « وبالخط
المغولی من قبل النصایح » دیدیکی مغوللقدن صرف نظر طوغری بدر .

نصایح قیلندن اولان بو رساله نیک آدی « هبة الحقایق » اولدیغنی ۵۲ نجی
صحیفه سنده : « من مقالات امیرکبیر صاحب الرأی والتدیر آرسلان خواجه
ترخان علیه الرحمة والرضوان بن یوسف خواجه ارب تغمذ غفران و طاب ثراه »
سرلوحه لی تقریضدن او کره نیورز . بو ذات :

ادیب نینک یری آتی یوکنناک ایرور

مصرعيله مؤلفك (يوكناك) لى اولديغى ،
آنامى آتى محمود يوكناكى

باباسى ده يوكناكلى محمود اولديغى ،

تمامى ايرور كاشغرى تيل بىلا

ديه ده كاشغر ديلنده يازلديغى اوكره نيور .

۵۱ نجى صحيفه ده كى امير سيف الدينك تقرىضندن ايسه

اديب لر ادبى فاضل لار باشى

ديه مدحنى اوكره نيورز .

ينه او صحيفه ده قائلى معلوم اولمايان يعنى « لادرى قائله ايسا فى تعريفه .
عليه الرحمة » عنوانلى برتقرىضنده كى « ايسا » قيدينه كوره دها اول تقرىضلر
بولمق ايجاب ايدييورسه ده اوبله برشى يوقدر . بو تقرىضده :

« توغا كورمس ايردى ادب نينك كوزى

توزاتى بو اون تورت باب ايجرا سوزى »

ديه مؤلفك آمان طوغمه كور اولديغى وكتابك اون دورت بابن عبارت
بولنديغى سويلنيور . حال بوكه بز بوراده مؤلفك كتابنى تقسيم ايجون قبول
ايتديكى وجه ايله بش « نوع » بوليورز . بوكا بش پارچه دن عبارت اولان
مقدمات ايله خاتمه ده علاوه اولنورسه اون ايدر . ديمك كتابك اورته يرندن باقى
دورت « نوع » ى استنساخ ايديله مش . بوا كسيكلك ياناسخه وياخود دها اول
استنساخ ايديلر غاندر . فقط المзде كى نسخده اورته دن يازاقى فلان دوشديكنه
بر علامت يوق ؛ بالعكس هر اولكى صحيفه نهايته قارشى صحيفه نك ايلك كلمه سنى
يازمغه دقت ايدلمش در . مؤلف ده « فى القدر بتمام الكلام » ديدىكى خاتمه سنده :

اديب احمد آتيم ادب پند سوزوم

ديه رك زماننده « اديب احمد » ديه ياد اولنديغى بيلديرييور وكتابك مقدمه سنده
حمدله ، صولوه دن صوكره چهار يارى ترضيه ايليوركه بوده كنديسنك سنى المذهب
اولديغنه دلالت ايلر . مقدمه دن صوكره مؤلف « فى مدح اميرالاجل داد
سپسالار بيسك عليه الرحمة والغفران » سرلوحه سى آلتنده اوچ صحيفه لك

شاهلره لایق بر مدحیه یازینی کی « موجب تألیف هذا الكتاب ومقتضیه »
عنوانلی بر صحیفه لک بر منظومه دهده :

دادا سپهسالار بیک او چون بو کتاب

چیقاردیم ایچونده آتی قالسون تیب

دیهرک مددوخنک ابقاء نامی ایچون جالشدیغنی بیان ایدیور .

شو قدر معلومات بزه اثرک هانکی نارینده یازلدیغنی کوستره میور . کاشغر

تاریخی حقنده کی معلوماتمیزک نقصانی بونی ایجاب ایتدیریور . فقط بو کتابک

بشنجی عصرده ینه کاشغرده یازیلان قوداتقوبیایکه نظر آ بک جوق عربی و فارسی

ایله آلوده اولدیغنه باقیلورسه آلتنجی و حتی یدنجی عصره عائد اولدیغنه حکم

اولنه بیلیر . آرسلان خواجه ترخانک تقریضنده کی :

« تمامی ایروور کاشغری تیل بیلا

ایتمش ادیب رقت تیل بیلا

اگر بیلسه کاشغر تیاین هرکشی

بیلور اول ادیب نینک نیکم ایمشی

کیشی تیل فی بیلسا بیلور معنسین

بیلور مین دیسا عیب اوزی بیلماسین

کوپ ایل فی کورار من ادیب سوزینی

بیله بیلماسیندن اولار اوزینی

عیب قه قویوب تور خلایق آرا

غلط معانیسنی ایتمش یانا »

سوزلرندن تورکجه نیک او زمانلر اهل ایدلدیکی یعنی رغبت عربی و فارسی به

دوندیکی آ کلاشیلور .

کتاب و مؤلفی حقنده کی معلوماتمیز بوندن عبارتدر . مجموعه ده بو اثری متعاقب

اوقاف مفتشی احمد افندینک دیدیکی کی مخزن اسرار منظومه سی بولتیور . اوندن

صوکره سکا کی ولطنی کی قدیم چغتای شاعرلرینک برقاج منظومه لری کلیور .

کرتک « مخزن اسرار » و مؤلفی « میرحیدر مجذوب » و کرتک سکا کی ایله

اطافی حقنده کی معلوما تمزی او اثرلری شو و صحیفه لرده تدقیق ایدمه بیله جگمز زمانه ترک ایدمه لمده ینه اصل مجموعه یه کله لم :

بو مجموعه نك صوکنده کی کتبه نك صورتی شودر :

« تاریخ سکیز یوز سکسن تورته ده تونغوز بیل ذی القعدة آیینک اون تی سیدا شنبه کونی تمام بولدی قوتلوق بولسون دولت کیلسون محنت کیتسون تیب شیخ زاده عبدالرزاق باخشی قوسطانیاده بیتیتی »

ایشته شو کتبه دن مجموعه نك ۸۸۴ ده استانبولده عبدالرزاق باخشی طرفندن یازدینی آکلاشیلور. « باخشی » لقبی هرات و خوراسانده قوللانلدیغنه باقیایر سه بوذاتک فتح قسطنطنیه مناسبتیه اوزالردن کلدیکنه حکم ایدیه بیلیر . خاطرهم بی آلدایمورسه بینه بوذات « قوداتقو بیلیک » نامیه معروف اولان و شمعی و یانه کتبخانه سنده بولان اثری ده آماسیه ده استنساخ ایتمشدر .

عبدالرزاق باخشی بو مجموعه بی او یغورجه الفبانک آرتق اعتباردن دوشدیکی بردورده یازدینی جهته خط غربی ایلده صورت قرائتی کوسترمشدر . فقط هر ایکی یازی ده ایلك باقشده کوزل کورینیورسه ده تدقیق اولنورسه پک چوق اهمال ایدلدیکی هان هر صحیفه ده کوریه بیلیر . بناءً علیه شو اهمالندن طولای بو عبدالرزاقه بز پک ده « باخشی » [۱] دیه میه جگمز .

بز عبدالرزاقک یالکز بزم الفبا ایله یازدیغنی نظر دقته آلمدق . او یغورجه ایله کوزلجه تطبیق ایدمه رک قونترول ایتدک ؛ بولدیغمز فرقلری بر بر کوستردک ؛ بناءً علیه بزم اویرمه مز ایله عبدالرزاقک کی آراسنده خلیجه فرق واردر . بز اویرمه ده او یغورجه ده ها طو ضربی ، اسکی چغتایجه نك قدیم تلفظنه رعایت ایلدک .

ایا صوفیه کتبخانه سنده کی شو او یغورجه مجموعه ایله موسیو Guy de Strange گوئی دوسترانژه عائد مخزن اسرار یازیمی بر اسلوبده یعنی ایران شاعر لرینک

[۱] پارس کتبخانه ملیسنده او یغور - چین لغتنامه سنده بو کله « صاحب ، معلم » دیه تفسیر اولمشدر . فرانسز مستشرقلرندن و شناسی مرحومک ارقداشلرندن متوفا پاوه دوقورتی « فارسی بیلیم دیوان حکمداری کاتبی » دییور واصلی نك موغولجه ده « دوقتور » معناسته کلدیکنی خبر وبریور .

زلف دلبه تشبیه ایلدکلى خط اویغورینک صوک طرژندمدر . [۲]
 بز شو سطرلری یازار کن آلمان تورکی شناسلرینک اک مشهورلرندن عزیز
 دوستم فون لقوq Von Leeuq دهاسکی بر زمان ، یعنی اویغورلرک شامانی مذهبند
 بولندقلری وقتدن قالمه بر چوق آنار عتیقه لرند قولا لاندقلری اویغور القباسی
 کوستریر بر جدولی اهدا ایتک لطفند بولندیلر . بز بوجدولی مع التشکر بورایه
 درج ایدیورز . بونکله اوقوی بیلمر مزه اصل او اسکی خزینهلرک آناختارینی
 ویریورز .

(بیتمدی — اویغور القباسی جدولی کلهجک دفعه به)

تجمع

تورکجه صرفک موجدی

« بیلیوغرافی » اسکی لسانک بر قاج کلهلی ترکییله ادا اولوندینی اوزره
 « علم احوال کتب » بزده قیمتی حقیه آ کلاشیلامایان علم شعبه لرندن بر مهمنی تشکیل
 ایدیور . بو علمک متخصصلری بزده اسکی یکی نه قدر کتاب وارسه هپسه دائر
 معلومات ویرر ؛ اولرک سایه سنده بر کتانی اوقویامادن متننی اوکره نیر ، حتی
 فصللرینی ، بابلرینی آ کلارز .

بزده بو علمله متوغل اولان ذاتلرک عددی بک محدوددر ، هر حالده بشی
 تجاوز ایتمز ، بونلرک ایچنده بروسه لی محمد طاهر بک جداً فاضل بر بیلیوغرافدر .
 تورکلردن وبالخاصه عثمانلیلردن کلن عالم ، متفن ، شاعر بوتون فکر و قلم اربابنک
 ترجمه حاللرینی بیلیر ، اثرلری حقنده معلومات ویرر . بو اثرلری کورمک ایچون
 استانبول ، خداوند کار ، آیدین ، مناستر ، سلانیک ، قوصوه ، قونیه وادرنه
 ولایتلرینک بوتون کتبخانه لرینی کزمش ، برخیلی نادیده اثرلرله ایتمز ،

[۲] « پاره دو قورتی » نک یارسده نشر ایلدیکی معراجنامه مقدمه سنده || XX ،

||| XX نجی صحیفه لره باقیله .